

6. Лукин А.Е. Сланцевый газ и перспективы его добычи в Украине / А. Е. Лукин // Геологический журнал. – 2010. – №3. – С. 17-33.
7. Циватый В. Г. Энергетическая дипломатия и безопасность: роль сланцевого газа в экономической политике Украины (институциональный аспект) / В. Г. Циватый [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [//file:///D:/Downloads/Nvdau\\_2016\\_23\(3\)\\_17%20\(3\).pdf](file:///D:/Downloads/Nvdau_2016_23(3)_17%20(3).pdf).
8. Иванов Н. А. Американская сланцевая революция и ее влияние на мировые энергетические рынки / Н. А. Иванов [Электронный ресурс] // Режим доступа: [http://www.fief.ru/img/files/2016.10.06\\_IvanovNA\\_Slanceva\\_revol\\_ci\\_v\\_SSA.pdf](http://www.fief.ru/img/files/2016.10.06_IvanovNA_Slanceva_revol_ci_v_SSA.pdf).
9. 10 мировых лидеров по добыче газа в 2015 году / [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://promtu.ru/dobyicha-resursov/lidery-po-dobyichi-gaza>.
10. Собко А. Сланцевая революция в мире: как не запутаться в цифрах / А. Собко [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.odnako.org/blogs/slancevaya-revoluciya-v-mire-kak-ne-zaputatsya-v-cifrah/>.
11. World Shale Resource Assessments / EIA, 2015 [Электронный ресурс] // Режим доступа: URL:<https://www.eia.gov/analysis/studies/worldshalegas/>.
12. Богоявленский В. И. Газовая революция в Китае / В. Богоявленский, П. Баринев, И. Богоявленский, К. Якубсон / [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://burneft.ru/archive/issues/2016-11/3>.
13. Бойер Ч. Сланцевый газ – глобальный ресурс / Ч. Бойер, Б. Кларк, Р. Льюис, К. Миллер // Нефтегазовое обозрение. – 2011, том 23, №3 – С. 36-51.
14. San Leon Energy задоволена результатом гідророзриву в Польщі / [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://shalegas.in.ua/san-leon-energy-zadovolena-rezultatom/>.

Левицька О. О., к.е.н., н.с.

ДУ «Інститут регіональних досліджень  
імені М. І. Долишнього НАН України»

### **ДИСПРОПОРЦІЙНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ І ПІДКАРПАТСЬКОГО ВОЄВОДСТВА**

Сучасні процеси глобалізації тісно пов'язані з нерівномірним соціально-економічним зростанням окремих держав і регіонів, загостренням міжрегіональних диспропорцій, посиленням соціального напруження. Ці процеси водночас породжують інший тренд – регіоналізацію, що веде до економічної інтеграції територій шляхом формування регіональних угруповань або посилення співпраці на основі угод та домовленостей. Головною метою регіоналізації є соціальна та економічна конвергенція (наближення) територій та вирівнювання показників їх розвитку. Різні рівні інтеграції передбачають уніфікацію та спрощення законодавчої бази територій-учасників цього процесу, сприяння безперешкодному переміщенню товарів, послуг, капіталу і робочої сили, а також синергійне використання ресурсів. Проте регіоналізація як форма глобалізації може мати і зворотні наслідки – посилення асиметрії розвитку регіонів, появу «депресивних» територій, порушення економічних зв'язків та уповільнення регіонального поступу. Тому моніторинг

цих процесів, прогнозування структурних зрушень соціально-економічних систем та пошук ефективних механізмів конвергенції є стратегічно важливими завданнями сталого просторового розвитку.

Україна, як держава із найдовшим серед європейських країн зовнішнім кордоном, має багато прикордонних регіонів і значний потенціал розвитку транскордонного співробітництва. Саме на периферії загострюються міжрегіональні диспропорції за показниками рівня життя населення та рівня розвитку економіки. Наслідками нерівномірного зростання прикордонних територій є підвищення зовнішньоміграційної активності населення з метою пошуку кращих умов праці і життя, трансформація регіональних ринків праці, порушення рівноваги попиту та пропозиції робочої сили, зниження продуктивності праці та конкурентоспроможності менш розвинутих територій в цілому [2, с. 25]. Водночас, такі наслідки можуть стати поштовхом до налагодження тісної транскордонної співпраці з метою конвергенції рівнів розвитку. Прикладом таких зв'язків є багаторічний досвід співробітництва прикордонних регіонів України та Польщі і вплив одних соціально-економічних систем на інші.

Загалом, проблематика економічної конвергенції регіонів, нерівномірності та асиметрії розвитку територій як в національному, так і транскордонному контекстах широко вивчається у наукових і політичних колах. У теоретико-методологічному аспекті міжрегіональні диспропорції і територіальна нестабільність є об'єктом дослідження таких вітчизняних вчених, як: З. Варналій, В. Геєць, Ю. Гладкий, З. Герасимчук, М. Долішній, Я. Жаліло, Л. Корольчук, Б. Лавровський, І. Новак, І. Сторонянська, А. Чистобаєв, В. Чужиков та інші. Проблеми транскордонного співробітництва і розвитку єврорегіонів представлені у працях В. Борщевського, В. Гоблика, Н. Мікули, С. Пирожкова, С. Писаренко, І. Студеннікова. Водночас дослідження особливостей соціально-економічного розвитку прикордонних територій України та Польщі потребують додаткової уваги і повинні стати фундаментом для вироблення ефективних механізмів транскордонної співпраці.

Метою дослідження є оцінювання рівня соціально-економічної конвергенції (асиметрії) розвитку прикордонних регіонів України та Польщі на прикладі Львівської області і Підкарпатського воєводства, а також обґрунтування шляхів удосконалення політики транскордонного співробітництва обох територій.

Тісні зв'язки України та Польщі у зоні прикордоння сформували сьогодні своєрідний транскордонний простір, при цьому Львівський і Підкарпатський регіони з-поміж решти ведуть найінтенсивнішу співпрацю. Стан і тенденції соціально-економічної ситуації у підкарпатсько-львівському транскордонному просторі проаналізовано на основі низки показників розвитку регіонів протягом 11 років. У результаті було виявлено індикатори конвергенції та асиметрії прикордонних регіонів, слабкі ланки і потенціал для спільного розвитку. При цьому рівень диференціації (асиметрії) розвитку досліджуваних прикордонних регіонів розрахований як відношення максимального значення показника до мінімального. По суті було отримано розмах варіації (величину диспропорції), виражений у коефіцієнтах розриву за кожним показником для кожного року.

Серед проаналізованих показників основними точками асиметрії Львівської області та Підкарпатського воєводства є: природний приріст населення, подушний валовий регіональний продукт (ВРП), рівень середньомісячної заробітної плати у регіонах і сальдо загальної міграції (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка і рівень диференціації окремих показників соціально-економічного розвитку  
Підкарпатського воєводства та Львівської області  
(за 2005-2015 рр.)\***

| показник \ рік                                                           | 2005   | 2006   | 2007   | 2008   | 2009   | 2010   | 2011   | 2012   | 2013   | 2014   | 2015  |
|--------------------------------------------------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|-------|
| <i>Підкарпатське воєводство</i>                                          |        |        |        |        |        |        |        |        |        |        |       |
| Природний приріст, ‰                                                     | 1,1    | 1,3    | 1,5    | 1,9    | 1,8    | 1,8    | 1,4    | 1,2    | 0,8    | 0,7    | 0,1   |
| Сальдо загальної міграції, ‰                                             | -1,1   | -1,9   | -1,5   | -1,1   | -0,9   | -0,9   | -1,0   | -0,9   | -1,5   | -1,1   | -1,1  |
| Середньо-місячна заробітна плата 1-го працівника, євро                   | 517,2  | 559,6  | 627,2  | 743,4  | 633,4  | 720,3  | 733,8  | 753,3  | 782,1  | 815,3  | 843,1 |
| ВРП на особу, євро                                                       | 4622,9 | 5127,5 | 5800,8 | 6830,2 | 5767,1 | 6539,3 | 6928,5 | 7061,6 | 7286,2 | 7560,5 | -     |
| <i>Львівська область</i>                                                 |        |        |        |        |        |        |        |        |        |        |       |
| Природний приріст, ‰                                                     | -3,6   | -2,9   | -2,9   | -2,4   | -1,1   | -1,6   | -0,9   | -0,6   | -0,8   | -0,9   | -2,0  |
| Сальдо загальної міграції, ‰                                             | -0,7   | -0,5   | -0,5   | -0,3   | -0,2   | -0,3   | -0,6   | 0,5    | -0,1   | 0,6    | 0,5   |
| Середньо-місячна заробітна плата 1-го працівника, євро                   | 111,6  | 145,7  | 171,0  | 203,7  | 153,4  | 184,3  | 202,3  | 251,0  | 262,8  | 188,6  | 151,8 |
| ВРП на особу, євро                                                       | 1041,8 | 1317,8 | 1577,8 | 1803,6 | 1296,8 | 1552,6 | 1847,3 | 2374,5 | 2349,9 | 1828,2 | -     |
| <i>Рівень диференціації розвитку досліджуваних регіонів (коефіцієнт)</i> |        |        |        |        |        |        |        |        |        |        |       |
| Природний приріст, ‰                                                     | 4,38   | 3,24   | 2,99   | 2,26   | 1,63   | 1,91   | 1,66   | 1,48   | 2,00   | 2,29   | 29,95 |
| Сальдо загальної міграції, ‰                                             | 1,62   | 3,80   | 3,01   | 3,67   | 4,46   | 3,06   | 1,70   | 2,83   | 14,57  | 2,76   | 3,26  |
| Середньомісячна заробітна плата 1-го працівника, євро                    | 4,63   | 3,84   | 3,67   | 3,65   | 4,13   | 3,91   | 3,63   | 3,00   | 2,98   | 4,32   | 5,56  |
| ВРП на особу, євро                                                       | 4,44   | 3,89   | 3,68   | 3,79   | 4,45   | 4,21   | 3,75   | 2,97   | 3,10   | 4,14   | x     |

\* Складено на основі офіційних статистичних даних Львівської області і Підкарпатського воєводства [1, 3, 4].

Максимальний рівень диференціації спостерігався у 2015 році за показником природного приросту на 1000 населення, а саме 29,95. Варто зауважити, що у випадку регіональних показників природного приросту населення і сальдо міграції, які характеризуються як від'ємними, так і додатними значеннями, рівні диспропорції розраховані за відносним відхиленням, взятим вкінці по модулю. Перевагою застосованого методу оцінювання диспропорційності соціально-економічного розвитку прикордонних територій є його простота. Однак, при більшій кількості обстежуваних регіонів значення розбіжності між найблагополучнішими і найпроблемнішим регіонами дає лише узагальнену характеристику рівня диференціації регіонального розвитку, не розкриваючи будову сукупності, тобто не показуючи, як «зосереджені» показники соціально-економічного розвитку інших регіонів відносно відповідних показників у регіоні-лідері та у найбільш проблемному регіоні.

Безсумнівно, знайдені точки асиметрії соціально-економічного розвитку регіонів поляризують суспільство за рівнем життя по обидва боки кордону, а також виступають головними стимуляторами переміщення населення прикордоння до Польщі, тобто стають факторами виштовхування жителів Львівського регіону. Тому політика транскордонного співробітництва обох держав повинна бути зорієнтована на пошук шляхів конвергенції на периферії, на підвищення показників соціально-економічного зростання «слабших» територій та забезпечення цілісності розвитку прикордонного простору.

Перспективою подальших досліджень є моделювання залежності показників соціально-економічного розвитку підкарпатсько-львівського регіону від різних факторів впливу та складання прогнозів на основі регресійних моделей.

### Список літературних джерел

1. База даних Головного управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank\\_lviv/Dialog/statfile.asp?lang=1](http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank_lviv/Dialog/statfile.asp?lang=1).
2. Корольчук Л. В. Економічна конвергенція регіонів як необхідна умова поглиблення процесів активізації транскордонного співробітництва // Економічний форум. Луцький національний технічний університет. – Луцьк. – 2012. – № 3. – С. 25-29.
3. Ludność. Rachunki regionalne. Szkolnictwo wyższe. Turystyka. Wynagrodzenia i świadczenia społeczne / Bank Danych Lokalnych. – Rzeszów: Urząd Statystyczny w Rzeszowie. – Retrieved from: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>.
4. Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2014. – Rzeszów: Urząd Statystyczny w, 2015. – Retrieved from: <http://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-wojewodztwa-podkarpackiego-2014,5,11.html>.

**Mazur Andriana, PhD**  
**Pistun Khrystyna, Student**  
Lviv Polytechnic National University

### COMPETITIVE ECONOMY AS A GOAL OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF LVIV REGION

Sustainable economic development – is the only right solution to economic governance at the national level, because the task of the country is to ensure the sustainable success of the population. To achieve sustainable development (this), it is necessary to maintain a balance between the